

Småbarnsföräldrars kunskaper i förebyggande av brännskador och första hjälpen

- En Scoping studie

Ronja Lassander

Lärdomsprov

Sjukskötare YH

2024

Lärdomsprov

Ronja Lassander

Småbarnsföräldrars kunskaper i förebyggande av brännskador och första hjälpen: En Scoping studie

Yrkeshögskolan Arcada: Sjukskötare, 2020

Identifikationsnummer:

26298

Uppdragsgivare:

Yrkeshögskolan Arcada, Helsingfors

Sammandrag:

Syfte med det här lärdomsprovet var att ta reda på vad tidigare forskning har kommit fram till gällande småbarnsföräldrars kunskaper i förebyggande av och första hjälpen vid brännskador. För att få svar på forskningsfrågan *“Vad berättar litteraturen om småbarnsföräldrars kunskaper gällande förebyggandeåtgärder i hemmet och första hjälpen vid brännskador?”* har metoden Scoping studie med analysmetoden framework analysis använts. Till resultatet användes sju engelskspråkiga artiklar skrivna mellan år 2011 och 2023. Artiklarna är tagna ur databaserna CINAHL, EBSCO och Google Scholar. Som teoretisk referensram tillämpas självbestämmandeteori och inre och yttre motivation. Motivationen har en stor inverkan på om man vidtar förebyggande åtgärder, och att inte kunna se potentiellt farliga situationer begränsar motivationen. Resultatet visar att största delen av mödrarna har dåliga kunskaper i både förebyggande av brännskador, och första hjälpen. Dock var de positivt inställda till att få lära sig att skydda sina barn och ansåg att det borde erbjudas regelbundna skolningar. Även skriftlig och visuell information borde finnas tillgänglig hela tiden för allmänheten. Resultatet visar även att sjukvårdsorganisationer borde använda sig av populära internetkanalerna för att ge korrekt information om första hjälpen till allmänheten, då de flesta föräldrarna får sin information genom olika internet kanaler.

Nyckelord: Första hjälpen, brännskador hos barn, utbildning, förebyggande, småbarnsföräldrar, kunskap

Degree Thesis

Ronja Lassander

Parents' knowledge of burn prevention and first aid for young children: a Scoping review

Arcada University of Applied Sciences: Nursing, 2024

Identification number:

26298

Commissioned by:

Arcada University of Applied Sciences, Helsinki

Abstract:

The aim of this thesis was to find out what previous research has concluded about parents of young children's knowledge of burn prevention and first aid. To answer the research question *"What does the literature tell us about parents of young children's knowledge of home prevention and first aid for burns?"* the scoping study method with the framework analysis method was used. Seven English-language articles written between 2011 and 2023 were used for the results. The articles are taken from the databases CINAHL, EBSCO and Google Scholar. The theoretical frame of reference is self-determination theory and intrinsic and extrinsic motivation. Motivation impacts the adoption of preventive measures, and not seeing potentially dangerous situations limits motivation. The results show that most mothers have poor knowledge of burn prevention and first aid. However, they were positive about learning how to protect their children and felt that regular training should be offered. Written and visual information should also be available to the public. The results also show that health care organizations should use popular internet channels to provide accurate first aid information to the public, as most parents get their information through various internet channels.

Keywords: First aid, burn injuries in children, education, prevention, parents of young children, knowledge.

Opinnäyte

Ronja Lassander

Vanhempien tietämys palovammojen ehkäisystä ja pienten lasten ensiavusta: kartoittavaa kattausta

Ammattikorkeakoulu Arcada: Sairaanhoidaja AMK, 2024

Tunnistenumero:

26298

Toimeksiantaja:

Ammattikorkeakoulu Arcada, Helsinki

Tiivistelmä:

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä aiemmissa tutkimuksissa on todettu pienten lasten vanhempien tietämyksestä palovammojen ennaltaehkäisystä ja ensiavusta. Tutkimuskysymykseen *"Mitä kirjallisuus kuvailee pienten lasten vanhempien tietämyksestä palovammojen ennaltaehkäisystä ja ensiavusta kotona?"* pyrittiin vastaamaan. Vastaamiseen tutkimuksessa käytettiin kartoittavaa tutkimusmenetelmää. Jossa analyysimenetelmänä käytettiin kehysanalyysiä. Tulosten saamiseksi käytettiin seitsemää englanninkielistä artikkelia, jotka oli kirjoitettu vuosina 2011–2023 ja haettu CINAHL-, EBSCO- ja Google Scholar -tietokannoista. Teoreettisena viitekehyksenä käytettiin itsemääräämisteoriaa sekä sisäistä ja ulkoista motivaatiota. Motivaatiolla on suuri vaikutus ennaltaehkäisevien toimenpiteiden käyttöönottoon, ja se, ettei pysty tunnistamaan mahdollisesti vaarallisia tilanteita, rajoittaa motivaatiota. Tulokset osoittavat, että suurimmalla osalla äideistä on heikot tiedot sekä palovammojen ehkäisystä että ensiaputaidoista. He kuitenkin kannattivat sitä, että he oppisivat, miten suojella lapsiaan, ja olivat sitä mieltä, että koulutusta olisi tarjottava säännöllisesti. Kirjallista ja visuaalista tietoa pitäisi myös olla aina saatavilla. Tulokset osoittavat myös, että terveydenhuollon organisaatioiden olisi käytettävä suosittuja Internet-kanavia tarkan ensiapua koskevan tiedon tarjoamiseksi yleisölle, sillä useimmat vanhemmat saavat tietoa eri Internet-kanavien kautta.

Avainsanat: Ensiapu, lasten palovammat, koulutus, ennaltaehkäisy, pienten lasten vanhemmat, tietämys, tietämys

Innehållsförteckning

Inledning	4
1 Bakgrund	5
1.1 Brännskada	5
1.1.1 Olika grader av brännskador	5
1.1.2 Bedömning av total kroppsytta	6
1.1.3 Brännskador bland barn.....	8
1.1.4 Barn under 1 års ålder.....	9
1.2 Första hjälpen	9
1.2.1 Första hjälpen vid brännskada	9
2 Teoretisk referensram	11
2.1 Självbestämmande teori	12
2.2 Inre och yttre motivation.....	12
3 Syfte och frågeställning	13
4 Metod och material	14
4.1 Litteratursökning	15
4.2 Inkluderings kriterier	16
4.3 Exkluderings kriterier.....	16
4.4 Material från litteratursökningen	16
4.5 Analys.....	18
5 Etiska reflektioner	18
5.1 Etik vid vårdandet av pediatrika patienter.....	19
6 Resultat	20
6.1 Förebyggande av brännskador	20
6.2 Föräldrars första hjälpen kunskaper.....	21
6.3 Första hjälpen utbildning.....	22
7 Diskussion	23
7.1 Resultatdiskussion	24
7.2 Metoddiskussion.....	26
7.2.1 Relevans till teoretiska referensramen	26
7.3 Fortsatt forskning	27
8 Slutsats	28
Källor	29

Inledning

Brännskador är någonting som alla drabbas av någon gång i livet. Skadorna har minskat i antal under de senaste tre decennierna, vilket gör det nu är viktigare än någonsin att hålla sig uppdaterad om aktuella rekommendationer kring första hjälpen. Även om brännskadorna har minskat i antal är det fortfarande den femte vanligaste orsaken till skador i barndomen. (Sorensen & O'Neill 2022) De vanligaste orsakerna till att barn bränner sig är: heta vätskor, heta ytor, elektriska stötar och eldslågor. (Mäkituomas 2021) Barn utsätts för olika typer av olyckor på grund av deras bristande förmåga att uppfatta farliga situationer och orsakssamband. (Laitakari et al. 2017 s. 1290)

Det finns föräldrar och andra vuxna som saknar kunskap om hur man kan förebygga brännskador. Många vuxna har även bristfälliga första hjälpen kunskaper. Som vårdare kan man utbilda föräldrar i hur de kan förebygga olyckorna, men på samma gång även hur de ska agera då ett barn bränner sig. Har man kunskap gällande förebyggande av brännskador, kan man bidra till att minska antalet skador. Om man vet hur man ska agera då någon bränner sig, kan man hjälpa förhindra att en skada blir allvarlig.

Som sjukskötare bör man känna till olika förebyggande åtgärder som kan vidtas i hemmet och första hjälpen. Men även känna till hur bra kunskaper småbarnsföräldrar har gällande både första hjälpen och förebyggande av skador i hemmet. Så att man kan utbilda föräldrarna i att skydda sina barn. Som vårdpersonal kan man alltid rekommendera alla nyblivna föräldrar till att gå en första hjälpen kurs. Det finns flera olika orsaker till att föräldrar inte har lärt sig första hjälpen. Det här kommer att tas upp mera i slutet av arbetet.

Detta lärdomsprov ger en bättre inblick i hurdana kunskaper småbarnsföräldrar föreligger gällande första hjälpen och förebyggande av brännskador i hemmet.

1 Bakgrund

1.1 Brännskada

Brännskada är en vävnadsskada, där huden och eventuella underliggande vävnader skadas av värme eller frätande kemiska ämnen. (Castrén et.al 2012 S. 297) Men även heta vätskor, heta fasta ytor eller eld, friktion, kyla, värme, strålning eller elektriska källor kan orsaka brännskador. (Sorensen & O'Neill 2022) Brännskadans svårighetsgrad påverkas av skadans storlek, djup och plats. Men även patientens ålder, underliggande medicinska tillstånd och andra skador spelar en roll. Barn och äldre har tunnare hud vilket leder till att en brännskada snabbt kan bli djup och allvarlig. (Castrén et.al 2012 S. 297)

När en brännskada täcker mer än 20 procent av hela kroppsytan uppstår det en komplex patologisk process - vilket betyder att det blir funktionsstörningar i vävnader och organ. (Sorensen & O'Neill 2022) Det frigörs även neurotransmitorer oavsiktligt, vilket utlöser en inflammatorisk reaktion i hela kroppen. (Castrén et.al 2012 S. 297)

Brännskador förstör hudens naturliga försvar mot mikrober, vilket utsätter patienten för infektioner, och därför försöker man vanligtvis få kirurgisk behandling så tidigt som möjligt. I värsta fall kan omfattande brännskador leda till att flera organsystem sviktar, vilket resulterar i en allvarlig förutsägande multiorganskada. (Castrén et.al 2012 S. 297)

Brännskador kännetecknas av att de blir djupare under de första dagarna. Tidig kylning bromsar fördjupningen och lindrar smärtan, men fördjupningen kan inte förhindras helt och hållet eftersom det är en inflammatorisk process. (Castrén et.al 2012 S. 297)

1.1.1 Olika grader av brännskador

Klassificering av en brännskada sker enligt skadans djup. (Castrén et.al 2012 S. 297) Man delar in brännskador i tre olika grader som påverkar hudens olika lager på olika sätt. De tre olika graderna kallas för: överhudsskada, delhudsskada och fullhudsskada. Oftast pratar man om grad ett, två och tre. (Lundborg 2022)

Överhudsskada/första gradens brännskador är alltid ytliga och läker utan ärrbildning. En ytlig skada kännetecknas av att den taktila känseln och den vitala responsen bibehålls: vilket betyder att känseln vid beröring av huden och att hudens blodcirkulation bibehålls. (Castrén et.al 2012 S. 298) Huden rodnar, blir öm och lätt svullen. Epidermis¹ kan lossna från det brända området då skadan har torkat. (Lundborg 2022)

Delhudsskada/ andra gradens brännskada kan delas in i ytlig och djup. Den yligare skadan påverkar översta delen av läderhuden (dermis) och den djupare skadan påverkar hela läderhuden. Ytliga skadan kan kännetecknas genom att huden rodnar, det bildas blåsor och att det är mycket ömt. Det som skiljer den ytliga från den djupa är att den djupa skadan kan ha vätskande sår, vara smärtsamt och orsaka nedsatt känsel i skadeområdet. (Castrén et.al 2012 S. 298)

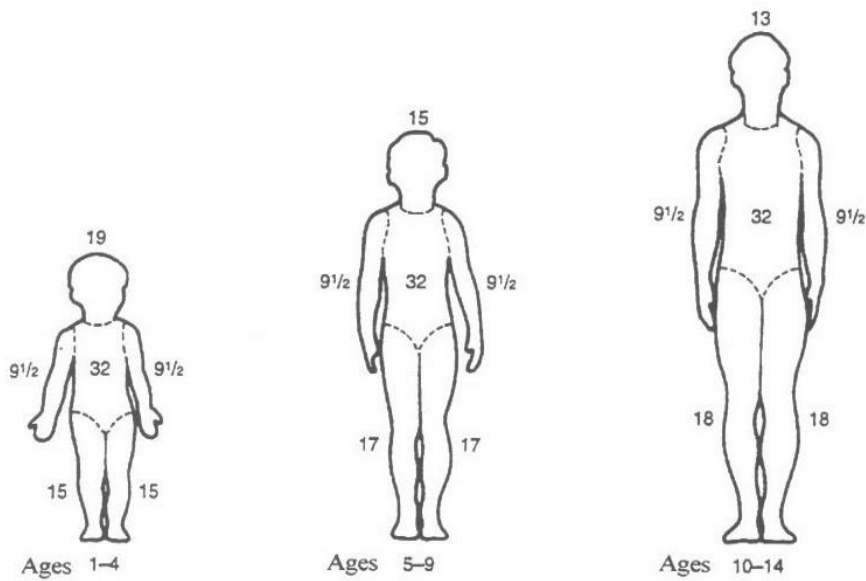
Fullhudsskadan/tredje gradens brännskada sträcker sig in i underhudsvävnaden och strukturer som finns under. En skada i den här graden kan kännetecknas genom att huden är röd, vitgrå eller förkolnad och torr. Det bildas inga blåsor, blöder inte, inte smärtsamt och ingen känsel i området av skadan. (Castrén et.al 2012 S. 299) Skadorna är torra och ser döda ut på ytan och de har ingen vital respons. (Castrén et.al 2012 S. 298)

Att identifiera djupet av en brännskada är viktigt eftersom huden har många olika förmågor som till exempel att skydda mot miljögifter, reglera kroppstemperaturen och möjliggör känsel. (Sorensen & O'Neill 2022)

1.1.2 Bedömning av total kroppsytta

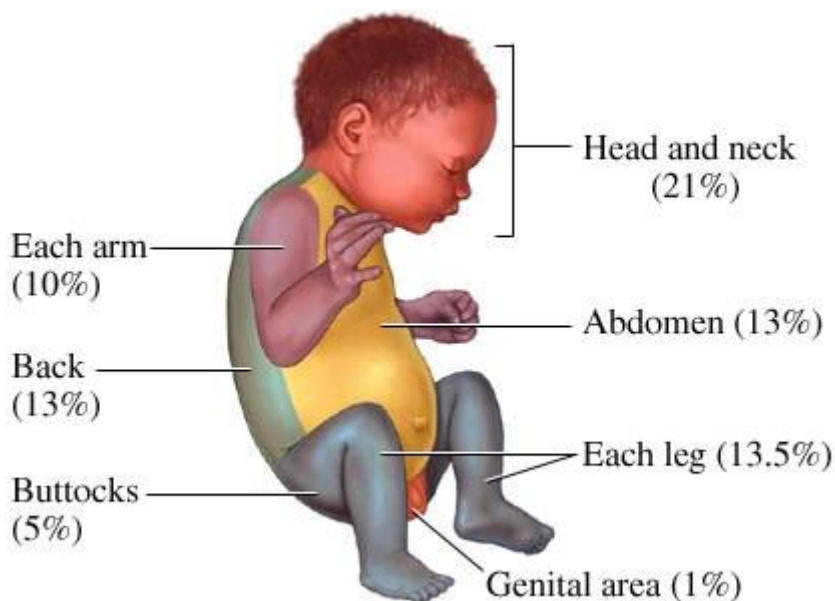
Total kroppsytta eller som det på engelska heter: Total Body Surface Area (TBSA) är en bedömningsmetod som används för att avgöra hur stor del av kroppsytan som är brännskadad. Det pratas också om "9-regeln" vilket betyder att man delar upp kroppen i 11 delar där alla delar är värda 9 procent. (Sorensen & O'Neill 2022)

¹ Översta hudlagret

Figur 1. 9-regeln för barn 1 - 14 år. Minnesota Departement of Health. 2019

9-regeln fungerar inte på barn under ett år då deras proportioner inte är desamma som hos en vuxen, till exempel så har barn ett större huvud och hals som utgör 21 procent av kroppsytan (Sorensen & O'Neill 2022) medan en vuxens huvud och hals är nio procent. (Davidsson 2022)

Figur 2. 9-regeln för barn <1år. Minnesota Departement of Health. 2019

Man kan även använda ”handflatemetoden” för att bedöma brännskadors totala kroppsyta. Det betyder att handflatan medräknat fingrar motsvarar en procent av kroppsytan. Det är viktigt att man använder patientens egen handflata då handen motsvarar en procent av den egna kroppsytan. (Minnesota Departement of Health 2019)

1.1.3 Brännskador bland barn

I Finland inträffar de flesta brännskador under vintermånaderna då familjerna tillbringar mera tid inomhus. Antalet brännskador har minskat under de senaste årtionden men antalet barn som drabbas är markant. Av alla brännskador som drabbar barn under skolåldern inträffar cirka 80 procent i hemmet och ofta i närvaro av en förälder eller annan vuxen. En femtedel av alla barn som får en brännskada är under 16 år. Flest brännskador förekommer när barnet är mellan ett och två års ålder. I alla åldersgrupper är det oftast pojkar och män som drabbas av brännskador. (Laitakari et.al. 2017 s. 1290)

Den vanligaste skadefaktorn i åldern ett till två är heta vätskor såsom kaffe eller kokande vatten som tappas på barnet eller som barnet spiller på sig själv. (Laitakari et.al. 2017 s. 1290) Varmt kaffe kan nå upp till en temperatur på 70 till 80 grader, vilket kan orsaka djupa brännskador på några sekunder. Barnens hud är tunnare än vuxnas och gör att en skada snabbare blir djup. (Jalanko 2021)

Ungefär 20 procent av brännskadorna orsakas av att barn lägger händerna på heta ytor såsom en ugnslucka eller eldstäder. (Laitakari et.al. 2017 s. 1290) Brännskador hos äldre barn orsakas ofta av elektriska strömmar eller eldslågor, så som öppna eldar och ljus bör alltid hanteras med så mycket tillsyn som möjligt. (Jalanko 2021)

På grund av barns bristande förmåga att uppfatta farliga situationer och orsakssamband utsätts de för alla olika typer av olyckor. (Laitakari et al. 2017 s. 1290) 50 – 80% av brännskador bland barn under skolåldern är orsakade av heta vätskor till exempel kaffe eller te som spills på barnet. Resterande 20 procentarna orsakas vid kontakt med heta ytor till exempel en spislucka. (Laitakari et al. s. 1290)

1.1.4 Barn under 1 års ålder

De första månaderna i livet rör sig barnet inte självständigt och de brännskador som förekommer vid den här åldern sker när vuxna håller barnet i knät eller i en bärsele då de t.ex. lagar mat eller dricker kaffe. När barnet närmare sig sex månaders ålder börjar de lära sig sitta upp och ta sig fram självständigt. Då barnet börjar ta fram sig självständigt blir föremål så som värmeelement, spis och luckor intressanta. På grund av det här blir det allt vanligare med brännskador orsakade av kontakt. Vid 1 års åldern börjar barnet lära sig att stå och gå omkring vilket utsätter dem för en risk att greppa tallrikar med varm mat på bord och andra varma föremål, även ledningar till köksapparater på bord. Barnen i den här åldern är speciellt utsatta då de är i köket. (Laitakari et al. 2017 s. 1290)

1.2 Första hjälpen

Första hjälpen är metoder och tekniker som används för att förebygga och klara av att omedelbart reagera på hälsokriser. Oavsiktliga olyckor kan ske när som helst och var som helst. Konsekvenserna av olyckor kan vara livshotande och kan behöva omedelbar och kompetent livräddande vård innan den skadade personen har tillgång till professionell vård. Bedömning av skadan och första hjälpen åtgärder kan utföras av vem som helst med minimal eller utan medicinsk utrustning. (Gemechu et al. 2018 s. 2)

1.2.1 Första hjälpen vid brännskada

Omedelbar och effektiv första hjälpen efter brännskador minskar smärtan, minskar vävnadsskadans storlek, påskyndar återhämtningen och ökar överlevnadsgraden.

(Cetinkaya et. al. 2021 s. 1732 – 1737). Standard första hjälpen vid brännskador är kylning av brännskadesåret under rinnande vatten i 20 minuter. Även om man inte har möjlighet till kylning av sårskadan med vatten direkt vid skadetillfället, är det fördelaktigt även om det blir en fördröjning på en timme. Men även upp till tre timmar efter skadan kan kylning vara till nytta. Kylningsprocessen har många potentiella fördelar: minskad dödlighet, smärtlindring, förbättrad sårhäkning och minskad cellskada. (Cetinkaya et. al. 2021 s. 1732–1737)

Första hjälpen av en brännskada består av följande steg:

1. Ytterligare exponering för värme ska stoppas endera genom att släcka elden eller genom att avlägsna den skadade från värmekällan.
2. Kyl sedan brännskadan omedelbart under rinnande rumstempererat vatten i minst 20 minuter eller tills smärtan slutar vid en mindre skada. (Korte & Myllyrinne 2022 s.114) Om skadan utgör mer än 10 procent av kroppsytan ökar risken för hypotermi². (Castrén et. al. 2022)
3. Om kläder eller smycken fastnar i huden ska man inte försöka ta bort dem. Kläderna får vara på så länge som de inte är tätt åtsittande eller försvårar en normal andning. (Castrén et. al. 2022)

Observera att inte punktera blåsor som bildas. Intakta blåsor skyddar huden mot infektion. Om huden vätskar eller det har bildats blåsor, finns det förbands material för brännskador som man kan lägga över skadan. Förbandet kan hållas på ett par dagar innan man byter det. Observera att det är viktigt att förbandet inte får bli blött. (Castrén et. al. 2022)

Eftersom det finns flera olika källor som kan orsaka brännskador, är de bra att känna till att till exempel elektriska stötar kan orsaka störningar i hjärtrytmen, vilket kan leda till att hjärtat stannar. Medan om en person andats in brandrök kan det påverka personens andning och mående.

Brännskador som orsakar andnings- eller cirkulationsproblem eller skador som är omfattande kräver ytterligare behandling inom hälso- och sjukvården. Då skall man ringa nödnumret 112 för att få professionell hjälp till olycksplatsen. Ifall den skadade personen är medvetslös men har en normal andning, vänd personen i framåttupat sidoläge. Vilket innebär att man låser kroppen i ett stabilt sidläge med hjälp av armar och ben som förhindrar den medvetslösa personen att vända sig på rygg. (Lillugglans BVC

² Kraftigt nedkylning av kroppstemperaturen under 35 grader.

2019) Följ med den skadade personens tillstånd tills professionell hjälp anländer, och ifall måendet ändrar under tiden man väntar ska man kontakta nödcentralen igen (Castrén et. al. 2022)

Det finns också en del mindre allvarliga brännskador som kräver att man uppsöker hälso- och sjukvården. Enligt hälsobyn (2022) ska man söka sig till sjukvården då barn drabbas av brännskador på fötterna, händerna, på könsorganet eller om brännskadan är större än barnets egen handflata som man bör uppsöka hälso- och sjukvården. Men de skriver även att alla barn som är under ett år behöver undersökas av läkare vid en brännskada.

Om brännskadorna hos barn påverkar en stor del av den totala kroppsytan (Goutos et. al. 2013) och vid elektriska brännskador (Cetinkaya et. al. 2021 s. 1732 - 1737), bör man omedelbart förflytta sig till en vårdinrättning. Innan man åker iväg kan man täcka sårskadan med en våt trasa eller plastfolie. Genom att täcka skadan med ett förband, minskar risken till att bakterier ska samlas och minskar avdunstning av vätska. (Goutos et. al. 2013)

2 Teoretisk referensram

Som teoretisk referensram i det här arbete används Richard M. Ryan och Edward L. Deci (2000) teori Self Determination Theory. Den här teorin tar upp hur sociala förhållanden underlättar respektive förhindrar de naturliga processerna för självmotivation och sund psykologisk utveckling. Motivationen är en viktig del i förebyggande av olyckor i hemmet, då motiverade personer gör det yttersta för att säkra sitt hem medan en omotiverad person gör det minsta möjliga. Erika Wall (2014) skrev om att både extrinsiska och intrinsiska dimensioner är viktiga för att hitta motivation till att förebygga olyckor.

Den teoretiska referensramen framkommer i det här arbete i den form att på grund av bristande kunskap och motivation sker olyckor i vardagen. Med en ökad förståelse bland befolkningen, om risken med brännskador i vårt dagliga liv, och konsekvenser av

skadans påverkan på hälsan, är en motivationshöjande faktor till att börja tänka preventivt.

2.1 Självbestämmande teori

Self Determination Theory (SDT) eller självbestämmande teori som det heter på svenska, är ett synsätt på den mänskliga motivationen och personligheten. SDT betonar betydelsen av människans utvecklade inre resurser för personlighetsutveckling och betendemässig självreglering. Forskning visar att människan har tre medfödda psykologiska behov - kompetens, autonomi och samhörighet. När de här behoven tillfredsställs leder det till ökad självmotivation och psykisk hälsa. (Deci & Ryan 2000)

Autonomi; människan behöver känna att de har kontroll över sitt eget beteenden och sina egna mål. Känsla av att kunna kontrollera direkta åtgärder som leder till verklig förändring spelar en viktig roll för att hjälpa människan att känna självbestämmande. (Cherry 2022)

Kompetens; människan behöver behärska uppgifter och lära sig olika färdigheter. När människan känner att hen har de färdigheter som krävs för att lyckas, är de mer benägna att vidta åtgärder som hjälper dem att nå sina mål. (Cherry 2022)

Samhörighet; människan behöver uppleva en känsla av tillhörighet och anknytning till andra människor. (Cherry 2022)

2.2 Inre och yttre motivation

Motivation handlar om energi, hantering, uthållighet och jämlikhet - alla aspekter av aktivering och avsikt. Reflektioner har visat att människor drivs till handling av många olika faktorer, med mycket varierande erfarenheter och slutliga konsekvenser. Människor kan drivas till handling av ett konstant intresse eller av en yttre muta. (Deci & Ryan 2000 s. 69) Det kan handla om att ett barn springer omkring utomhus enbart för att det ger en känsla av tillfredsställelse och glädje. Men det kan även vara att en

ungdom utför hushållssysslor i hemmet för att få en liten ersättning till exempel pengar. (Legault 2016 s. 1–2)

Det tidigare exemplet om barnet som var utomhus för att det gav en känsla av glädje och tillfredsställelse, handlar om intrinsisk motivation. Den här formen av motivation drivs av interna belöningar. Medan den extrinsiska motivationen hänvisar till motivation som drivs av externa belöningar, vilket ofta kan handla om att saker ”måste” bli gjorda. (Wall 2014 s. 126) Ett exempel på detta är ungdomen som gör hushållssysslor för att förtjäna pengar.

Intrinsisk motivation anses vara den optimala formen av motivation, och den förknippas ofta med olika fördelar bland annat glädje, uthållighet och psykologiskt välbefinnande. Medan den extrinsiska motivationsfaktorn ibland är till hjälp för att främja beteenden som inte är intrinsiskt intressanta. Det kan till exempel handla om läsläsning. (Legault 2016 s. 1–2) Eftersom extrinsiskt motiverade beteenden vanligtvis inte är intressanta, är den främsta anledningen till att människor utför sådana handlingar att beteendena uppskattas eller värderas av viktiga personer som de känner sig (eller vill känna sig) knutna till eller relaterade till. (Deci & Ryan 2000)

Det finns även så kallad situationsbunden motivation som syftar till den motivationen som individer upplever när de tillfälligt deltar i en aktivitet. Den situationsbundna motivationen är en viktig del till att förstå människors liv. (Vallerand 1997 s. 293)

3 Syfte och frågeställning

Syftet med det här lärdomsprovet är att undersöka och skapa en överblick på vad forskningsartiklar säger om småbarnsföräldrars kunskaper i första hjälpen och förebyggande av brännskador i hemmet. Detta görs genom att samla in relevanta forskningsartiklar från artikeldatabaser och sedan kategorisera dem enligt förebyggande och första hjälpen. Den här undersökningen kan vara till intresse för sjukvårdsstuderanden, för vårdpersonal men även för föräldrar eller andra vuxna som jobbar med barn.

Frågeställningen som jag har utgått ifrån i det här arbetet är:

- “Vad berättar litteraturen om småbarnsföräldrars kunskaper gällande förebyggandeåtgärder i hemmet och första hjälpen vid brännskador?”

4 Metod och material

Som val av metod för den här studien har använts scoping studie. Den här litteraturstudiemodellen utvecklades av Hilary Arksey och Lisa O’Malley (2005). En scoping studie har inte lika höga kriterier som en vanlig litteraturundersökning, utan forskningsområdet kan vara bredare och litteraturkvalitets-bedömningen behöver inte vara lika strikt.

Scoping studiemetoden kan bland annat användas för att kartlägga nyckelbegrepp för ett forskningsområde och dess tillgängliga källor. Med den här litteraturstudiemetoden kan man analysera både kvantitativ och kvalitativa data. (Arksey & O’Malley 2005)

Arksey och O’Malley (2005) kom fram till att en Scoping studie är ett sätt att kartlägga sådana forskningsteman vars material är svårare att hitta. Det finns fyra olika anledningar till att man gör en Scoping studie. Första anledningen är att man vill undersöka forskningsverksamhetens omfattning, räckvidd och karaktär. Den andra anledningen är att man vill göra en preliminär kartläggning om ett forskningsområde, för att sedan göra en bedömning och dra slutsatser ifall en fullständig systematisk litteraturstudie är relevant. Tredje anledningen är att sammanfatta och sprida forskningsresultat. Den fjärde och sista anledningen till att använda sig av en Scoping metod är för att identifiera forskningsområden som har luckor och saknar existerande litteratur.

Arksey och O’Malley (2005) beskriver fem olika steg om hur man gör en bedömning av vetenskaplig litteratur. Steg 1 innefattar att skriva en forskningsfråga som ska utredas. Steg 2 handlar om att identifiera och leta fram relevant material. Detta kan man göra antingen genom att söka relevant data från databaser, referenslistor, relevanta

organisationer, genom att göra en sökning i befintliga nätverk. Steg 3 är att välja ut material. Det här kan man göra genom att definiera den terminologi man tänker använda vid sökning, samt definiera inkluderings och exkluderings kriterier, som man sedan använder sig ut av vid sökning. Steg 4 handlar om att kartlägga det insamlade materialet. Steg 5 handlar om att sammanfatta, jämföra materialet och sedan rapportera resultaten man kommit fram till.

4.1 Litteratursökning

Då man gör en litteraturstudie är det viktigt att dokumentera alla steg av materialsökningsprocessen. För att hålla en hög nivå och ett tillförlitligt resultat ska man använda primära källor, det vill säga artiklar där forskare har gjort empiriska undersökningar och rapporterar resultat. Valet av material måste göras utgående från arbetes syfte, det vill säga enligt vad forskningsfrågan säger. (Nyberg 2000 s. 109)

Som litteratursöknings källor i den här undersökningen har ett flertal olika artikel-databaser på internet använts. Valet till att använda databaser bygger på att som vårdstuderande vid yrkeshögskolan Arcada har vi tillgång till ett antal internationella och nordiska databaser. Vilket ger oss tillgång till att läsa vårdvetenskapliga artiklar inom de här databaserna. Databaser som använts i den här undersökningen är Pubmed.gov, Academic search complete (EBSCO) och CINAHL with fulltext (EBSCO) och ScienceDirect. Även Google Scholar och snöbolls-metoden har använts vid sökning av material. Snöbollsmetoden innebär att man går från sida till sida där man till sist hittar en specifik källa. Norman (2005) beskriver snöbollsmetoden på följande sätt: *"Snöbollen representerar alltså att mängden kontakter växer likt en snöboll som rullas i snön och bara blir större och större."*

Sökord som använts är: (child* OR kid* OR" children aged 0–6 year*") AND (burns OR" burns in children") AND (" first aid" OR" prevention"), ((child* AND (preschool OR infant OR newborn)) OR" children aged 0–6 year*") AND (burns OR" burns in children") AND (" first aid" OR" acute treatment") AND prevention, ((parents' knowledge

AND (first aid)) AND (prevention), (“Management of paediatric burn injuries” or first aid) och (Precautions taken by parents to prevent burn and scald injuries). Med hjälp av OR, AND och NOT har skribenten försökt få mera exakta sökningar.

4.2 Inkluderings kriterier

Inkluderings kriterierna för det här arbetet är: artikeln ska vara skriven mellan år 2011 och 2023, artikeln måste vara kvalitetsgranskad, gratis och full text ska finnas tillgänglig. Artikeln ska vara skriven på engelska, finska eller svenska. Artikeln ska specifikt handla om föräldrars kunskaper i förebyggande av brännskador och första hjälpen.

4.3 Exkluderings kriterier

Studier som är skrivna före 2011 exkluderas. Om artikeln är på något annat språk än engelska, finska eller svenska exkluderas den. Om artikeln inte är kvalitetsgranskad exkluderas den. Ifall man behöver betala för artikeln exkluderas den. Ifall artikeln inte handlar specifikt om förebyggande åtgärder i hemmet för att förebygga brännskador eller föräldrars kunskaper i första hjälpen.

4.4 Material från litteratursökningen

Tabell 2. Data artiklar till resultat

Databas	Författare	Artikel	Ämne
CINAHL with Full Text (EBSCO) & Academic Search Complete (EBSCO)	Marzouk Abo El Enin El-sayed, H. et. Al.	A health education program for mothers to prevent burns in early childhood. Publicerad: Januari 2023	Första hjälpen utbildning för föräldrar

CINAHL with Full Text (EBSCO) & Academic Search Complete (EBSCO)	Kahriman, I. & Karadeniz, H.	Effects of safety-awareness-promoting program targeting mothers of children aged 0-6 years to prevent pediatric injuries in the home environment: Implications for nurses. Publicerad: Oktober 2018	Första hjälpen utbildning för föräldrar
CINAHL with Full Text (EBSCO) & Academic Search Complete (EBSCO)	Abdulrhman Al-Bshri, S-A. & Jahan, S.	Prevalence of home related injuries among children under 5 years old and practice of mothers toward first aid in Buraidah, Qassim Publicerad: September 2021	Första hjälpen kunskap
CINAHL with Full Text (EBSCO) & Academic Search Complete (EBSCO)	Cetinkaya, F. & Odabasi, G.	The Effect of the Training on Parents' Knowledge Level Regarding First Aid in Pediatric Burns Publicerad: December 2021	Första hjälpen kunskap
PubMed	Habeeb, K-A. & Alarfaj, G.	Saudi parents' awareness regarding burn, choking, and drowning first aid in children. Publicerad: Mars 2020	Första hjälpen kunskap
ScienceDirect	Broadis, E., Chokotho, T., Mackay, D. & Germeni, E.	First aid management of paediatric burn and scald injuries in Southern Malawi: A mixed methods study. Publicerad: Augusti 2019	Första hjälpen kunskap
Scandinavian Journal of Public Health	Carlsson, A., Bramhagen, A-C, Jansson, A & Dykes, A-K	Precautions taken by mothers to prevent burn and scald injuries to young children at home: An intervention study. Publicerad: Mars 2011	Förebyggande

4.5 Analys

Som analysmodell i det här arbetet används en analysmetod kallad för ”Framework analysis” som skapades av Jane Ritchie och Liz Spencer skapade på slutet av 1980-talet. Den här analysmetoden är en del av en bred familj av olika analysmetoder som ofta kallas för tematisk analys eller kvalitativ innehållsanalys. Dessa metoder identifierar skillnader och samband mellan kvalitativa data, innan data har analyserats. (Gale et. al. 2013)

Enligt Arksey och O’Malley (2005) består analysmetoden av fem olika steg som går ut på följande:

1. Bli bekant med materialet
2. Att skapa tematiska ramverk av materialet
3. Kodning av materialet
4. Kartläggning
5. Tolkning av materialet

Första steget handlar om att bekanta sig med data och ta anteckningar för att få en överblick av materialet. När man bekantat sig med materialet går man till steg två som innefattar att göra tematiska ramverk av de anteckningar som man tagit i första steget. Steg tre handlar om att identifiera delar eller avsnitt av data som motsvarar specifika teman. I det fjärde steget tar man de identifierade artiklarna och lägger de ihop enligt teman i tabeller och efter det lägger till rubriker och underrubriker. (Srivastava & Bruce 2009)

5 Etiska reflektioner

Yrkeshögskolan Arcada följer de riktlinjer som forskningsetiska delegationen offentliggjorde år 2012 i god vetenskaplig praxis. Principerna inom detta är att man skall vara ärlig, undvika att ljuga om resultat och data, det är också viktigt att man är noggrann och visar hänsyn inom alla undersökningsfaserna då man använder andras vetenskapliga

forskningar och texter i sin undersökning. Man ska även visa respekt och sträva till att inte förvränga andras arbeten och deras resultat. Att använda metoder och kriterier som är lämplig vid examensarbete och akademiskt skrivande är viktigt. Man bör undvika försummelse och fusk när man skapar sitt arbete. (Arcada 2014)

Eftersom det här är en litteraturstudie gäller inte samma strikta etiska riktlinjer som när man skriver ett arbete där man intervjuar personer eller använder enkäter. Det gäller dock att vara noggrann att man hänvisar på ett korrekt sätt så att man inte plagierar någon annans texter. Eftersom jag kommer att läsa och använda engelskspråkiga texter gäller det att försöka översätta texter på ett så korrekt sätt som möjligt, så att inte andras resultat misstolkas eller förvrängs.

5.1 Etik vid vårdandet av pediatrika patienter

På grund av att pediatriken omfattar åldern noll till arton år, måste man vara särskilt uppmärksam på frågor kring autonomi och integritet. Till exempel kan inte en nyfödd ge sina egna synpunkter på vård och behandling, men det kan en artonåring göra. Det är lättare att kränka en människas integritet om personen har svårt att föra sin egen talan eller anses inte kunna göra det. Rättsligt har barn inte full autonomi förrän vid 18års ålder, men väl full integritet. Integriteten är aldrig delbar och kan inte graderas. Inom vården kan det lätt bli så att man inte tar hänsyn till barnets begränsade autonomi och därigenom kränker dennes integritet. Det här kan förekomma till exempel då ett barn motsätter sig att man som vårdare ger information som handlar om barnet åt föräldrarna. I den här situationen måste man som vårdare fundera att är det tystnadsplikten gentemot barnet eller informationsplikten gentemot vårdnadshavare som har det preliminära ansvaret för barnet. (Arlebrink 2013 s. 313 – 314)

Sjukvårdens två viktigaste värden är patientens hälsa och välbefinnande men även patientens oförytterliga människovärde. Alla patienter ska respekteras men i synnerhet patienter som har en nedsatt självbestämmanderätt. Den etiska frågan blir aktuell när olika värden råkar i konflikt med varandra. Exempel på en sådan konflikt kan vara föräldrarnas

vädjan till sjukvården till fortsatt behandling av det svårt sjuka barnet, det kan strida mot barnets vägran till fortsatt behandling eller mot professionens krav på vetenskap och beprövad erfarenhet. (Bischofberger 2004 s. 70–71)

Arlebrink (2013) skriver att ”ett barn är ett barn och inte en vuxen, men ett barn är en människa och ska i alla sammanhang behandlas som en människa.” När man arbetar med barn finns det alltid en risk att man behandlar barnet på ett annat sätt än en vuxna. Viktigt att minnas att den information som föräldrarna får ska även barnet få dock måste man ta i beaktande barnets ålder. När man pratar med ett barn ska man sänka sig till barnets nivå. Det är alltid lättare att prata men någon som finns på samma fysiska nivå. Att tala över barnets huvud är en kränkning av dess integritet. (Arlebrink 2013 s. 313–314)

Den normativa etiken svara på frågan vilka värden eller intressen som är goda, och vilka det är meningslöst eller rentav destruktivt att satsa på. Den normativa etiken ställer ibland också frågan vilka handlingar som är rätta och vilka som är fel. (Bischofberger 2004 s. 70–71)

6 Resultat

I det här kapitlet presenteras resultaten från de sju artiklar som har inkluderats. De valda artiklarna presenteras ovan i tabell 2. Enligt analysmetoden Framework analysis grupperades artiklarna och lades ihop i tre huvudteman:

- Förebyggande av brännskador
- Föräldrars första hjälpen kunskaper
- Första hjälpen utbildning

6.1 Förebyggande av brännskador

Föräldrarna spelar en viktig roll när det gäller att skapa en säker miljö för barnen, minimera eller förebygga skador i hemmet och tillämpande av första hjälpen i händelse av en skada. (Cetinkaya et. al. 2021 s. 1732 - 1737) De mest effektiva strategierna till att förhindra olyckor i hemmet är att ha uppsikt över barnen och främjande av

brandsäkerheten genom att tillämpa förebyggandeåtgärder. (Marzouk Abo El Enin Elsayed et. al. 2023) Kahrman et.al. (2018) konstaterade att mödrar som var yngre än 35 år var mera benägna till att vidta förebyggandeåtgärder i hemmet.

Carlsson et. al. (2011) genomförde en studie i Sverige där de bjöd in mödrar till att delta i en första hjälpen utbildning. Under utbildningen hade mödrarna möjligheten att tillsammans med andra mödrar reflektera över vilka olika förebyggande åtgärder som kunde användas i ett hem, och vilka åtgärder som de kunde använda sig av i sin vardag. Efter utbildningen gjordes hembesök där fokus låg på att ge individbaserad information gällande förebyggandeåtgärder i hemmet. Exempel på sådana åtgärder var: förankrande av spisen, avlägsnande av möjligheter för barn att klättra upp på diskbänken eller spisen och säkerställande att alla elektriska sladdar var utom räckhåll för ett barn.

En studie utförd i Egypten kom fram till att sjukskötare inom primärvården och skolhälsovården spelade en viktig roll i förebyggandet av brännskador hos små barn. Det handlade om hälsoutbildning för förstföderskor, utbildning av mödrar om skador som kan uppkomma i hemmet med definition på brännskador, orsaker, riskfaktorer, sätt att förebygga och säkerhetsåtgärder, och första hjälpen vid brännskador. (Marzouk Abo El Enin Elsayed et. al. 2023)

Genom att fokusera på mödrarnas kunskaper, behov och önskemål, kan man öka motivation till att vidta förebyggande åtgärder i hemmet. Att inte se potentiellt farliga situationer i hemmet begränsar motivationen till att vidta förebyggande åtgärder. Genom egenmakt, utbildning och hembesök förbättrades mödrarnas förebyggandeåtgärder mot olyckor i hemmet. (Carlsson et al. 2011)

6.2 Föräldrars första hjälpen kunskaper

Både Kahrman et.al. (2018) och Marzouk Abo El Enin Elsayed et. al. (2023) konstaterade att det fanns ett signifikant samband mellan mödrarnas kunskap, deras utbildningsnivå, ålder och bostadsort. Familjer där föräldrarna hade en utbildning på högskolenivå

och hade ett arbete var mer benägna till att identifiera riskerna för pediatrika skador. Men när antalet barn i familjen ökade minskade vidtagandet av förebyggandeåtgärderna i hemmet.

Habeeb et. al. (2020) rapporterade att en stor del av föräldrarna ansåg att orsaken till saknad av första hjälpen kunskap var att ämnet inte var obligatoriskt i skolan eller före anställning. En annan orsak såg också vara saknad av intresse från privatpersoner och underskattning av problemets storlek.

Majoriteten av mödrarna i studierna gjorda av Marzouk Abo El Enin Elsayed et. al. (2023) och Abdulrhman Al-Bshri et. al. (2021) rapporterade att huvudkällan till deras först hjälpen kunskap, var internet och sociala medier. Endast 20 procent hade deltagit i en första hjälpen kurs och under hälften av mammorna kände till att man behöver söka akut medicinsk vård vid brännskador i ansikte, på händerna, fötterna eller på könsorganen. Mödrarna visade en bra inställning till första hjälpen, men bara drygt hälften kände sig trygga i att tillämpa första hjälpen och lära ut kunskapen till familj och vänner. Därefter anser skribenterna Abdulrhman Al-Bshri et. al. (2021) att det skulle vara viktigt att hälsovårdsorganisationer använder de populära internetkanalerna för att ge korrekt information om första hjälpen till allmänheten.

En studie utförd i Malawi i Östafrika av Broadis et. al. (2019), kom fram till att det huvudsakligen är mödrarna som har ansvaret över barnens hälsa och säkerhet. I Malawi överförs kunskapen främst genom observationer och från mor till dotter. Drivkraften till att utöva första hjälpen vid brännskador, var att modern använde sådan information som hon hade lärt sig från sin moder.

6.3 Första hjälpen utbildning

Första hjälpen utbildningar borde erbjudas med regelbundna intervaller, men även skriftlig och visuell information borde finnas tillgänglig hela tiden för allmänheten. (Kahrman et. al. 2018).

Cetinkaya et. al. (2021) kom fram till att den korta första hjälpen utbildning som ges på akutmottagningen är effektiv, när det gäller att öka föräldrarnas kunskaper om första hjälpen vid brännskador. Sjuksköterskor har en viktig roll i att utbilda föräldrar i första hjälpen vid brännskador. Vårdenheter och vårdpersonal kunde utbilda föräldrar gällande lämpliga första hjälpen åtgärder vid klinik- och akutbesök. Dessutom borde första hjälpen kurser eller utbildningsmaterial erbjudas som en del av de förebyggande tjänster som primärvården introducerar till allmänheten för att minska sjukdom och förbättra överlevnaden efter skadorna. (Habeeb et. al. 2020)

Kahriman et.al. (2018) utvärderade effekten av den utbildning som de erbjöd mödrar i Turkiet. Utbildningen inkluderade ett hembesök med syfte till att öka antalet säkerhetsåtgärder i hemmiljön och så delades det ut häften och broschyrer förenliga med utbildningens innehåll. Forskningen rapporterade en positiv förändring i mödrarnas kunskap och attityd och flera mördar vidtog säkerhetsåtgärder, vilket var ett tecken på att utbildningen var effektiv. Att erbjuda regelbundna hembesök till mödrar med barn i åldersgruppen ett till tre år, kan bidra till att förbättra deras medvetenhet om barnens egenskaper och kan främja till en säker hemmiljö.

I Habeeb et. al. (2020) studie var största delen av deltagarna av åsikten att det är viktigt att ha medvetenhet om första hjälpen och de var positivt inställda till att delta i en första hjälpen kurs. Dock var det fler än hälften av föräldrarna som inte var medvetna om var de kunde gå första hjälpen kurser. Brist på tid var orsaken till att en liten andel av föräldrarna svarade att de inte ville delta i en första hjälpen utbildning.

7 Diskussion

I detta kapitel diskuteras och granskas resultatet kritiskt. Hur metoden lämpar sig till studien granskas och möjligheterna till vidare forskning diskuteras. Diskussionskapitlet delas in i underrubrikerna; resultatdiskussion, metoddiskussion och fortsatt forskning.

Forskningsfrågan för det här arbetet är: *“Vad berättar litteraturen om småbarnsföräldrars kunskaper gällande förebyggandeåtgärder i hemmet och första hjälpen vid brännskador?”*

7.1 Resultatdiskussion

Syftet med det här arbetet var egentligen att skapa en överblick över vad forskningsartiklar kommit fram till gällande första hjälpen vid brännskador hos barn under fem års ålder. Men då skribenten började söka och läsa artiklar insåg hon att det finns mera tillgängligt material gällande förebyggande och första hjälpen av brännskador. Det nya syftet blev att ta reda på vad forskning kommit fram till gällande hur bra kunskaper föräldrar till små barn har gällande att skydda sina barn i hemmet, och hur bra kunskaper de har gällande första hjälpen vid brännskador.

Även om antalet artiklar ökade då skribenten började söka material om småbarnsföräldrars kunskaper, var antalet artiklar som uppfyllde inkluderings kriterierna få. Ursprungligen valdes nio artiklar till resultatet men då artiklarna lästes noggrannare kunde skribenten konstatera att en artikel skulle passa bättre på ett tidigare ställe i arbetet och en annan artikel inte uppfyllde inkluderings kriterierna. Slutligen valdes de återstående sju artiklarna till resultatet för att svara på forskningsfrågan.

Efter en noggrann sammanfattning av alla artiklar till resultatet, framkom det att mödrar har i allmänhet väldigt dåliga kunskaper gällande första hjälpen vid brännskador, men även gällande förebyggandeåtgärder som kan vidtas i hemmet. (Kahriman et. al. 2018) Största delen av mödrarna som deltog i studierna kände inte till var de kunde delta i första hjälpen utbildningar, men andra orsaker till dåliga kunskaper var: bostadsort, utbildningsnivå och mödrarnas ålder. Även om mödrarna inte hade deltagit i första hjälpen utbildningar var de positivt inställda på att få lära sig första hjälpen.

Det finns flertal olika internet källor med lite varierande information gällande första hjälpen vid brännskador. Exempel på olikheter är: en källa skriver: nedkyllning av en

brännskada får inte vara längre än 15 minuter, medan en annan källan skriver: kylning av en brännskada i minst 20 minuter. Enligt Korte & Myllyrinne (2022) ska kylning av en brännskada vara i minst 20 minuter eller tills smärtan slutar vid en mindre skada. När det handlar om barn ska man vara försiktig med nedkylning då de lätt kan drabbas av hypotermi. Speciellt då brännskadan täcker en större del av kroppen. Ett enkelt sätt att hålla koll på att barnet inte blir hypotermiskt är att ta barnet i famnen och ställa sig i duschen. Om man som vuxen har kallt har även barnet kallt.

Med tanke på att sociala medier och olika internet kanaler var huvudkällan till många mödrars första hjälpen kunskaper, kunde sjukvårdsinrättningar och vårdpersonal använda sig av olika internet kanaler för att sprida korrekt information om första hjälpen vid brännskador (Abdulrhman Al-Bshri et. al. 2021). Men för att ta alla tillfällen i akt, ska sjukvårdspersonal passa på att utbilda föräldrarna då de kommer på ett klinikbesök eller till en jourmottagning. (Cetinkaya et. al. 2021)

Det finns flera olika förebyggande åtgärder som kan vidtas i hemmet för att skydda barn från att drabbas av brännskador. De mest effektiva åtgärderna är att ha uppsikt över barnen och främjande av brandsäkerhet i hemmet. Personliga hembesök hjälper föräldrarna att se potentiellt farliga situationer i deras egna hem. Efter en första hjälpen utbildning där man även diskuterat förebyggande åtgärder, var det flera mödrar som vidtog förebyggandeåtgärder i hemmet.

Alla artiklar som användes i resultatet var fokuserade på mödrarnas kunskaper. Skribenten hittade ingen information vad gällde specifikt fädernas kunskaper. Det var enbart Ha-beeb et. al. (2020) som nämnde båda föräldrarnas kunskaper och erbjöd första hjälpen utbildning till båda föräldrarna. I studien som var utförd i Malawi framkom det att fädernas huvudsakliga uppgifter var utanför hemmet, och barnens hälsa och säkerhet låg hos mödrarna. (Broadis et. al. 2019)

7.2 Metoddiskussion

Som metod för denna studie användes en Scoping studie för att samla in relevanta forskningar. Metoden Scoping studie är en litteraturstudie som tillåter att man använder både kvalitativa och kvantitativa forskningar i sin studie. Det som skiljer sig med en traditionell systematisk litteraturstudie är att Scoping studien är inte lika strikt. (Arksey & O'Malley 2005)

Metoden fungerade helt acceptabelt, eftersom fokus låg på att hitta mycket information om tidigare forskning som gjorts om föräldrars första hjälpen kunskaper och förebyggande av brännskador. Men det var inte alltid lätt att hitta relevant information. Sökorden hjälpte till att hitta artiklar, men det resulterade inte alltid i så många relevanta sökresultat. För att få en bättre bild av fädernas kunskaper kunde Scoping studien ha kompletterats med en enkät eller intervjustudie.

Vid sökande av artiklar hittades det ett par stycken som såg relevanta ut, men som inte kunde användas på grund av att de kostade eller inte fanns tillgängliga på engelska, finska eller svenska.

Analysmetoden passade kanske inte riktigt det här arbetet då antalet artiklar slutligen blev åtta. Skulle passa bättre till ett arbete där flera artiklar används. I det här fallet grupperade skribenten artiklarna i tre olika grupperingar. Av de sju artiklarna som valdes passade fyra artiklar till *Föräldrars första hjälpen kunskaper*, medan två artiklar passade till *Första hjälpen utbildning för föräldrar* och bara en artikel om förebyggande av brännskador hittades.

7.2.1 Relevans till teoretiska referensramen

Som teoretisk referensram för det här arbetet användes Richard M. Ryan och Edward L. Deci (2000) teori Self Determination Theory och inre och yttre motivation.

Självbestämmande teorin är ett synsätt på den mänskliga motivationen och personligheten. Människan har tre medfödda psykologiska behov. Autonomi, kompetens och samhörighet. Dessa relaterar till resultatet genom att mödrarna deltar i utbildningar med andra mödrar och inser att dom de inte är ensam med att inte veta. De får själv välja vilka åtgärder som de vill vidta i hemmet och genom att delta i utbildningen får dom relevant kunskap och de känner sig mera lyckad. (Deci & Ryan 2000)

Den intrinsiska motivationen handlar om motivation som kommer från en känsla av glädje och tillfredsställelse. Medan den extrinsiska motivationen drivs av externa belöningar till exempel av att saker ”måste” bli gjorda. (Wall 2014) I den här studien framkom det att om man fokuserar på föräldrarnas kunskaper, behov och önskemål, kan man öka motivationen hos föräldrarna.

7.3 Fortsatt forskning

Efter hand att jag skrivit det här lärdomsprovet kom jag fram till att det finns ganska begränsat med forskning gällande småbarnsföräldrars första hjälpen kunskaper och förebyggande av brännskador. Därefter har jag funderat på hur man kunde forska vidare inom ämnet. Ett förslag på fortsatt forskning är att kartlägga föräldrars första hjälpen kunskaper i Finland. Jag känner till att åtminstone i södra Finland erbjuds första hjälpen utbildningar åt föräldrar via barnens dagis. Men hur ser det ut i resten av landet? Andra förslag kunde vara att kartlägga i om personalen på rådgivningar ger någon information om första hjälpen och förebyggandeåtgärder åt föräldrarna. Ett sista förslag kunde vara en forskning där man kartlägger om det finns tillräckligt med kvalitetsgranskat lätt läst material om första hjälpen vid brännskador tillgängligt för allmänheten på nätet. Då det i nuläget finns många olika källor på nätet, som ibland har en aning varierande information gällande tillvägagångssätt vid brännskador.

8 Slutsats

Jag anser att det har varit en lärorik process även om det stundvis har varit tungt och det har funnit en del motgångar. Mitt intresse för första hjälpen växtes redan innan studierna och har hängt med under hela min studietid. Jag anser att det är jätteviktigt att alla kan åtminstone lite första hjälpen. Under arbetet med det här lärdomsprovet har jag blivit mera motiverad att som sjukskötare utbilda och hjälpa föräldrar till att skydda sina barn mot brännskador och andra olyckor som kan ske i hemmet.

Det här lärdomsprovet kan användas av vårdpersonal för att få en inblick i hurdana kunskaper småbarnsföräldrarna besitter, och på vilka sätt kan man hjälpa föräldrarna lära sig skydda och hjälpa sina barn.

Källor

- Abdulrhman Al-Bshri, S. & Jahan, S., 2021, Prevalence of home related injuries among children under 5 years old and practice of mothers toward first aid in Buraidah, Qassim, *Journal of Family Medicine and Primary Care*, vol. 10, nr. 3
- Arcada, 2014, *God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada*, Tillgänglig: https://start.arcada.fi/system/files/media/file/2019-06/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf Hämtad: 28.10.2022
- Arksey, H. & O'Malley, L., 2005, Scoping Studies: Towards a Methodological Framework, *International Journal of Social Research Methodology*, vol. 8, nr. 1, s. 19–32 Hämtad: 23.01.2023
- Arlebrink, J., 2013, *Grundläggande vårdetik – teori och praktik*, 3:1 uppl., Studentlitteratur AB, Lund, S. 305–307 & 313–314
- Bischofberger, E., 2004, Synen på barnet ur ett etiskt perspektiv. I: Bischofberger, E., Dahlqvist, G., Ewinson Månsson, M., Tingberg, B. & Ygge, B-M. (red.), *Barnet i vården*, Liber, Stockholm, S. 70–71
- Broadis, E., Chokotho, T., Mackay, D. & Germeni, E., 2019, First aid management of pediatric burn and scald injuries in Southern Malawi: A mixed methods study, *Elsevier*, Vol. 46, nr. 3
- Carlsson, A., Bramhagen, A-C., Jansson, A. & Dykes, A-K., 2011, Precautions taken by mothers to prevent burn and scald injuries to young children at home: An intervention study, *Scandinavian Journal of Public Health*, Vol. 39

- Castrén, M., Helveranta, K., Kinnunen, A., Korte, H., Laurila, K., Paakkonen, H., Pousi, J. & Väisänen, O., 2012, *Ensihoidon perusteet*, 5 uppl, Otavan Kirjapaino OY, Keuru, s. 297–299
- Castrén, M., Korte, H. & Myllyrinne, K., 2022, *Palovmmat*, Tillgängligt: <https://www.terveyskirjasto.fi/spr00009/palovammat> Hämtad: 22.06.2023
- Cetinkaya, F. & Odabasi, G., 2021, The Effect of the Training on Parents' Knowledge Level Regarding First Aid in Pediatric Burns, *International Journal of Caring Sciences*, vol. 14, nr. 3, s. 1732 – 1737
- Cherry, K., 2022, *What is self-determination Theory? How Self-Determination influences motivation*, Tillgängligt: <https://www.verywellmind.com/what-is-self-determination-theory-2795387> Hämtad: 03.04.2023
- Davidsson, A., 2022, *Brännskadans allvarlighetsgrad – utbredning och djup*, Tillgängligt: <https://www.akademiska.se/for-patient-och-besokare/ditt-besok/undersokning/brannskador/brannskadans-allvarlighetsgrad---utbredning-och-djup/> Hämtad: 26.10.2022
- Gahnström, A., *Brännskador hos barn*, Tillgängligt: <https://familjen.trygghansa.se/sjukdomar-barn/akuta-skador-och-olyckor/undvik-att-ditt-barn-far-brannskador> Hämtad: 14.10.2022
- Gemechu, G., Gemechu, A., Ababe, T., Bikila, L. & Dereje, B., 2018, First aid knowledge, attitude, practice, and associated factors among kindergarten teachers of Lideta sub-city Addis Ababa, Ethiopia, *PLOS ONE*, Tillgängligt: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0194263> Hämtad: 28.10.2022
- Goutos, I. & Tyler, M., 2013, Early management of paediatric burn injuries, *Pediatrics and child health*, Vol. 23, nr. 9

- Habeeb, K-A. & Alarfaj, G. 2020, Saudi parents' awareness regarding burn, choking and drowning first aid in children, *Journal of Family Medicine and Primary Care*, vol. 9, nr 3
- Hälsobyn, 2022, *Brännskador hos barn eller unga*, Tillgängligt: <https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/sv/information-om-barns-sjukdomar/olycksfall-hos-barn-och-unga/br%C3%A4nnskador-hos-barn-eller-unga> Hämtad: 22.06.2023
- Kahriman, I. & Karadeniz, H., 2018, Effects of a safety-awareness-promoting program targeting mothers of children aged 0 -6 years to prevent pediatric injuries in the home environment: implications for nurses, *Journal of trauma nursing*, vol, 25, nr. 5
- Korte, H. & Myllyrinne, K., 2022, *Ensiapu*, 2 uppl, Otavan Kirjapaino Oy, Keuru, s. 114–116
- Jalanko, H., 2021, *Palovamma lapsella*, Tillgängligt: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00464> Hämtad: 05.12.2022
- Laitakari, E., Koljonen, V. & Pyörälä, S., 2017, Imeväisten ja taaperoiden palovammata-paturmat, *Lääkärilehti*, vol. 72, Tillgängligt: <https://www.potilaanlaakari-lehti.fi/site/assets/files/0/14/32/141/sll202017-1290.pdf> Hämtad: 18.10.2022
- Legault, L., 2016, Intrinsic and Extrinsic Motivation, *Springer International Publishing AG*, Tillgängligt: https://www.researchgate.net/publication/311692691_Intrinsic_and_Extrinsic_Motivation Hämtad: 21.03.2023
- Lundborg, E., 2022, *Brännskada*, Tillgängligt: <https://doktor.se/fakta-rad/brannskada/> Hämtad: 26.10.2022

- Marzouk Abo El Enin Elsayed, H., Ahmed Shafik, S. & Taha Sabea, M., 2023, A health education program for mothers to prevent burn in early childhood, *The Egyptian journal of hospital medicine*, vol. 90
- Minnesota Department of Health, 2019, *Determining Total Body Surface Area*, Tillgängligt: <https://www.health.state.mn.us/communities/ep/surge/burn/tbsa.pdf> Hämtad: 28.10.2022
- Mäkituomas, M., 2021, *Ehkäise palovamma lapsella – nämä 3 syytä aiheuttavat suurimman osan lasten palovammoista*, Tillgängligt: <https://kaksplus.fi/taapero/terveys/ehkaise-palovamma-lapsella-nama-3-syyta-aiheuttavat-suurimman-osan-lasten-palovammoista/> Hämtad: 14.10.2022
- Normann, M., 2005, *Snöbollsmetodens utmaningar för en viktologisk studie om finlandssvenska homosexuella kvinnor*, Tillgängligt: https://www.criminology.su.se/polopoly_fs/1.362610.1513593929!/menu/standard/file/2005d_Maria_Normann.pdf Hämtad: 29.01.2024
- Ryan, R. & Deci, E., 2000, Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being, *American Psychologist*, vol. 55, s. 68–74, Tillgängligt: https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2000_RyanDeci_SDT.pdf Hämtad: 09.03.2023
- Sirvastava, A. & Thomson, S-B., 2009, Framework Analysis: A Qualitative Methodology for Applied Policy, *JOAAG*, vol. 4, nr. 2, s. 75–76 Tillgängligt: https://www.researchgate.net/publication/267678963_Framework_Analysis_A_Qualitative_Methodology_for_Applied_Policy_Research Hämtad: 31.01.2023
- Sorensen, D. & O'Neill, R., 2022, *Evolution and management of burn injuries*, Tillgängligt: <https://www.reliasmedia.com/articles/149307-evaluation-and-management-of-burn-injuries> Hämtad: 26.10.2022

Vallerand, R. J., 1997, Toward a hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation. I: M. P. Zanna (red.) *Experimental Social Psychology*, 29 uppl., Academic Press, San Diego, s. 293

Wall, E., 2014, Individual's interest in preventing everyday accidents and crises: a Swedish explorative study of the importance of motivation, *Human technology*, vol. 10, nr 2, s. 126 – 128, Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/44777/Wall.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Hämtad: 09.03.2023